

נחלת ה'

גליון 23

הגאון הקדוש רבי יוחנן סופר זצוק"ל

גאב"ד ערלוי

מעניני הפרשה

פרשת ויקהל

בנים אתם לה' אלוקיכם

בפרשיות אלו העוסקות בבניית המשכן אנו מוצאים אריכות יתירה בכל פרט ופרט שמפרטת התורה כיצד לעשותו בדיוק בכל דקדוקו, והתורה חוזרת שוב ושוב כיצד היה הציווי וכיצד קיימו אותו עם ישראל.

ענין זה מעמיד אותנו על החשיבות המרובה שהתורה מייחסת למשכן, שהוא מקום הקשר בין הקב"ה לעם ישראל, וזו התכלית של עם ישראל. כאשר כרת הקב"ה ברית עם האבות, הברית היתה על "להיות לך לאלוקים ולזרעך אחריו", וכן לענין יציאת מצרים, אומר הקב"ה "אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלוקים". כלומר הפסגה אליה מכוונת כל עבודתנו, היא הענין הזה של הקשר בין הקב"ה אלינו. ועיקר הקשר בין הקב"ה אלינו צריך להיות דוקא בעולם הזה, כמו שכי"א שיר השירים (א, ג פי ב) "כי עיקר עולם הבא הוא להשיב הנשמה למקורה לדבק בשכינה, ובודאי יותר טוב מזה כשהשכינה דבוקה למטה כאשר היתה כוונת הבריאה כידוע" וממילא בניית המשכן היא הדבר המרכזי והחשוב והוא מביא אל התכלית.

לאחר שאנו מבינים דברים אלו אנו יכולים להבין ג"כ את הנקודה המרכזית בחשיבות היתירה שהתורה נותנת לארץ ישראל, משום שארץ ישראל היא הארץ אשר עיני ה' אלוקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, והיא המקום בו מתקיים הקשר בין עם ישראל להקב"ה.

ובאמת כל עיקר המעלה של ארץ ישראל היא מכח המקדש הנמצא בתוכה (ואף בחורבנו נאמר והיו עיני ולבי שם כל הימים), וכמו שאמרו חז"ל (שמות רבה לב, ב): "ואתן לך ארץ חמדה, למה נקראת חמדה שבהמ"ק נתון בתוכה, הה"ד (תהלים סח) החר חמד אלהים לשבתו".

וכתב רמ"ד וואלי (יחזקאל לז, כו. - עמוד שכא): "בית המקדש שהיה גורם קדושה להם וקדושה לארצם" (וע"ע: דברים, משנה למלך, עמוד תמו).

בארץ ישראל הם בני מלכים

מדברי חז"ל אנו למדים שההבדל בין ארץ ישראל לחז"ל בענין הדביקות שלנו עם הקב"ה הוא לא רק הבדל בכמות, שכאן אנחנו יותר קרובים אל הקב"ה מאשר בחז"ל, אלא החילוק הוא מהותי. וכך אומרים חז"ל בזה"ק כי תצא (רעו, א) "כל ישראל בני מלכים. לאו אינון בני מלכים עד דיהדרון לארעא דישראל". וביאר הרמ"ק: "נאמר בהם עבדים בגלות לבר מארעא דישראל. אמנם בארעא דישראל שהם בנים, אז נאמר בהם כל ישראל בני מלכים".

וכך כותב בעל ה"שדי חמד" (תחילת חלק ז ובחלק מההוצאות חלק י, ב"מכתב גלוי" אות ז): "חביבים ישראל שנקראים בנים למקום - כיושביו בארץ ישראל, ובחוצה לארץ נקראים עבדים".

ענין זה אנחנו מוצאים ג"כ במיוחד בבית המקדש כמו שאמרו חז"ל (שמות רבה לד, ג) "עשו בית לאב שיבא וישרה אצל בניו, לכך נאמר ועשו לי מקדש", ואילו על חורבן בית המקדש נאמר בגמ' (ברכות ג, א) "מה לו לאב שהגלה את בניו ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם". [ועומק הדברים משום שביית המקדש הוא מקור החכמה (עי' רמח"ל משכני עליון עמ' קנה. וידוע המעשה על ירמיהו שאמר לאפלטון שאת כל חכמתו קיבל מהאבנים האלו), שהיא עץ החיים, (תיקוני זוהר, ר"ג, דף פז, ב) "עץ החיים דלעילא דאתמר בה החכמה תחיה בעליה", שעליו אמרו חז"ל שמי שדבוק בו הוא נקרא בנו של הקב"ה (וזה"ק קדושים דף פג, א). "אורייתא דא אילנא דחיי [והעוסק בה] איהו בן". וכמו"כ ארץ ישראל היא מקום החכמה כמו שאמרו חז"ל (ב"ב קנח, ב) "אוריא דארץ ישראל מחכים", "אין תורה כתורת א", ולא חכמה כחכמת א"י" (ב"ר טז, ד)].

כאשר ייסר איש את בנו

ענין זה של "בנים אתם לה' אלוקיכם" הדגישה התורה במיוחד ביסורי ארץ ישראל כפי שמבואר בגמ' "תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל וכולן לא נתנן אלא ע"י יסורין, אלו הן תורה וארץ ישראל והעולם הבא... ארץ ישראל דכתיב כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלקיך מיסורך וכתוב בתריה כי ה' אלקיך מביאך אל ארץ טובה". ומבואר שעל יסורי ארץ ישראל נאמר כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלקיך מיסורך.

ובשביל להבין מדוע דווקא ביסורים מודגש הענין הזה - עלינו להבין מהי המשמעות של להיות "בן" של הקב"ה. הגר"א כותב ב"ליקוטי הגר"א" (המובא בסוף ביאורו לספרא דצניעותא דף לט) שמה שאנו מבקשים שה' יעשה עמנו למען שמו, וכמו שמתפללים בתפילת י"ח "וגאלנו מהרה למען שמך", וב"אבינו מלכנו" - "עשה למען שמך הגדול שנקרא עלינו". ועוד ועוד. הכוונה בכל זה שהקב"ה ירחם עלינו כרחם אב על בנו, ויטיב עלינו הטבה בלי גבול, לא לפי המעשים, "אלא כרחמים עד אין קץ, שהוא לפי התכלית שלו יתברך".

כלומר, שכאשר מדובר על כך שהקב"ה ירחם עלינו למען שמו, הכוונה היא שירחם עלינו כרחם אב על בנו, שאין הרחמים באים מחמת המעשים, אלא כמו אהבת האב לבנו שאינה מחמת מעשיו של הבן, וכך הוא בהנהגת הקב"ה לעמו ישראל, שכאשר הקב"ה מתנהג עם ישראל בהנהגה של "בנים אתם לה' אלוקיכם", אנו זוכים להנהגה של "וחנתי את אשר אחן - אף על פי שאינו הגון, ורחמתי את אשר ארחם -

דבר העורך

בחסדי ה' גליון נחלת ה' מגיע גם אל אחינו שבגולה, הנושאים עיניהם אל ארץ הקודש ומתענינים במה שקורה בה. במכתב אחד מעורר אותנו הכותב, כמו קוראים נוספים, לדבר על המצב הנוכחי בארץ הקודש, ונביא כאן את המכתב במלואו משום התועלת והחיזוק שיש בו: "לכבוד מערכת הגליון החשוב והנחוץ נחלת ה'. מה אהבתי גליוניכם, ומאז טעמתי בדבשה - לבי בוער בקרבי לזכות לעלות ולקיים המצוה החביבה של ישוב ארצינו הקדושה.

חזקו ואמצו ותזכו לראות פירות בעבודתכם על ידי התעוררות דקדושה מאחינו בני ישראל היושבים בגולה, להכיר במתנת הארץ הטובה ורחבה שהנחיל לאבותינו, ועכשיו לנו, להתאזר עוז בחשק והתחדשות לירשתה וישבתה בה, אמכי"ר. מאוד מאוד נהייתי מהמאמר אודות גאולה ותשובה, יישר כח.

עוד הערה קטנה, כמדומה לי שיהיה תועלת אם תכתבו בהרחבה על הנושא של הצרות והיסורים שמתרחשים בארצנו מבני ישמעאל ימ"ש. תודה רבה. (-).

אכן תפילתנו שהגליון יסייע להעריך את הזכות הגדולה שנפלה בחלקנו לשבת בארץ הקודש, ולעורר ולעודד את יושבי הגולה להתחזק ולחונן את עפר הארץ, שבוה תלויה הגאולה, כמו שכותב ספר חרדים (מצוות התלויות בארץ פנ"ט) "וצריך כל איש ישראל לחבב את ארץ ישראל ולבא אליה מאפסי ארץ בתשוקה גדולה כבן אל חיק אמו, כי תחילת עונינו שנקבעה לנו בכיה לדורות יען מאסנו בה, שנאמר (תהילים קו, כד) 'וימאסו בארץ חמדה', ובפדיון נפשנו, מהרה יהיה, כתוב (שם קב) 'כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו', ושם כתוב 'אתה תקום תרחם ציון'".

כפי שהבאנו במאמר על הפרשה, היסורים הבאים משיבת ארץ ישראל טומנים בחובם רק ריוח, ואשריו של מי שהיסורים שלו הם משיבת ארץ ישראל, ועל דרך מה שאמרו חז"ל (בראשית רבה צב, א) "אמר רבי אלכסנדר איך לך אדם בלא יסורים אשריו לאדם יסורים באים עליו מן התורה".

כמו"כ מהמלחמה של בני ישמעאל אנחנו יכולים לראות מה גדולה זכותנו בישיבתנו בארץ הקודש, כיון שכל מלחמתם נובעת מקנאתם העזה בעם ישראל, שאינם יכולים לסבול ולראות כיצד העם שהיה מושפל במשך כל השנים ושהיה נע ונד בגלות, ושמוזה הם ניסו להוכיח את אמונתם המשובשת, שכביכול עזב ה' את עמו, וכעת הוא מתישב בארצו בצורה כ"כ פלאית, וכך הם ממשיכים את דרכו של סבם, ישמעאל, אשר היה מצחק עם יצחק אבינו כמתלהלה היורה זיקים ואומר משחק אני, שמבואר שם בפרשה שמלחמתו היתה על ירושת ארץ ישראל (יעו"ש בפ' המלבי"ם, והארכנו בזה בגליון 6), ועל זה אמרה שרה גרש האמה הזאת ואת בנה כי לא ירש עם בני עם

והוראת הקב"ה לאברהם אבינו היתה "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה כי ביצחק יקרא לך זרע", כלומר, בכך שיצחק יורש את הארץ, מתגלה כי הוא הוא זרע אברהם, שעליו נאמרה ההבטחה "להיות לך לאלוקים ולזרעך אחריו ולתת לך את הארץ", ששני דברים אלו תלויים זה בזה, כמו שאמרו חז"ל שכל הדר בא"י כמי שיש לו אלוך וכל הדר בחו"ל כמי שאין לו אלוך.

אולם באמת עלינו לראות נכוחה את המצב שאנו נמצאים בו, וכאשר נראה את המצב בארצנו לעומת הסכנות שיש בארצות הגוים והשוואה המתרחשת בארצות ערב, נגיע למסקנה שיושבי ארץ ישראל צריכים להרגיש בטוחים, ומוגנים, ומוקפים בעמוד ענן ועמוד אש - מלמעלה ומלמטה ומד' רוחות.

המרגלים התחילו לספר בשבח הארץ, וסיימו בהוצאת דיבת הארץ, ובסיכום דבריהם ש"ארץ אוכלת יושביה היא", אך מנגד אנו התחלנו ביסורי ארץ ישראל, נמשך בדברי השבח הגדולים, ונמצא מאלינו את סיכום הדברים, ש"ארץ חיים ליושביה היא" [נעורנו בנתונים ששלח לנו אחד הקוראים הנאמנים שיחי'. התורה והברכה להר"ר ח.א.].

מסוכות שנה זו התחילה הסתה המורה מצד בני ישמעאל, שלפי דרך הטבע היתה יכולה לגבות את חייהם של מאות ואלפים, אך בפועל במשך חמשה חודשים נרצחו כשלושים יהודים קדושים ה' יקום דמם, שכל יהודי הוא עולם מלא, ו"כל השונא את ישראל שונא את מי שאמר והיה העולם" (רש"י במדבר י, לה), ובמהרה יתקיים "נקום נקמת דם עבדיך השפוך", אך עם זאת אסור להתעלם מכך, שאין שום ארץ בעולם שכה מעטים קרבנותיה, במיוחד כאשר ההסתה נגדה כ"כ גדולה, ואיבים יושבים בקרבה, ודי לראות מה שקרה בצרפת כאשר בפגיעו אחד לבד נרצחו כמאה שלשים אנשים.

[והדברים אמורים לא רק מצד אויבנו הישמעאלים, אלא גם בהרוגים בתאונות דרכים ובשאר מקרי רצח רח"ל, שבכל שנה לכל מאה אלף איש - בארה"ב נהרגים 4.7 בני אדם, ובארץ ישראל (במקומות בהם מתגוררים יהודים) רק כ-1 איש. (עפ"י סקר שנערך ע"י האו"ם. - ובמקומות בהם מתגוררים שומרי תורה ומצוות השמירה הדוקה פי כמה, כידוע)].

כמו כן עלינו לראות את חסדי ה' במלחמות שבארץ ישראל, בהשוואה למלחמות שהיו בשנת תש"ח במלחמת השחרור, ובשנת תשכ"ו במלחמת ששת הימים, ובשנת תשל"ד במלחמת יום הכיפורים, שבכל אחת מהם - עם עוצם הניסים שהיו בהם - נהרגו מאות או אלפי יהודים קדושים הי"ד (ואצל אויבי ישראל נהרגו רבבות), ולעומת זאת, משנת תנש"א שפרצה "מלחמת המפרץ", ואח"כ במלחמה האחרונה בקיץ תשע"ד, הרי עינינו ראו ולא זר, וגם אויבינו הודו בפה מלא - בשמירתו של הקב"ה המיוחדת עלינו, וכביכול הקב"ה פרש עלינו עמוד ענן ועמוד אש, וקיבל את כל החיצים וטיפל בהם נגד כל דרכי הטבע, עד שכל המלחמות שלהם נגדנו הם "שיעור באהבה ה' המושיע ומגן על ישראל". [מלבד הנס הגדול שהיה במלחמת "צוק איתן", שמחמת החיפוש אחר שלשת הנערים הי"ד גילו את המנהרות של ארגון החמאס, שלפי תוכניתם היו אמורות לשמש אמצעי לעשות דרכם מלחמה בראש השנה תשע"ה, ובשמירת ה' על עמו - חודש וחצי לפני ביצוע מזימתם, הקב"ה גילה את עיני ישראל, להישמר מהם].

ומנגד, הערבים הרבים והעצומים שמפעילים את כל עוצם כוחותיהם למטרה אחת - להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים הי"ל, הרי אנו רואים איך שמתקיים בהם - "הרבם תבא בלבם", ו"הרב איש באהיו תהיה", בסוריה (אשר היא מתקרבת לחצי מליון הרוגים), בעיראק, בתימן, בלבנון, ובעוד מדינות ערביות שונאי ישראל - הרוגים וטובחים זה בזה, ארגון דאע"ש טובח כל הזמן מינייה וביה, ישמעאלים טובחים בישמעאלים, מדינות ערביות מפולגות ביניהם ואויבות זו לזו כמו שלא היה אף פעם. וכמו"כ עזה הרוסה מעל האדמה, ומתחת האדמה - נעשו מנהרותיהם קבריהם, וזה בלא התערבות יהודית, אלא הכל בידי שמים, ע"י גשמים וכדו', כאשר בצורה לא שגרתית ירדו השנה דווקא בדרום גשמים מרובים יותר מכל חלקי הארץ, וזה גרם להציק את המנהרות במים וע"י"ז הם קרסו. וכמו"כ דרך המנהרות זרמו מים רבים לתוככי עזה וגרמו שם לשתפופות בלתי מצויים ולהרס רב.

גם מבחינה כלכלית העולם הערבי מצטמק ורע לו, והכלכלה הערבית שהיתה מבוססת בעיקר על נפט - מתמוטטת, כי מחירי הנפט צנחו.

מדינות רבות אשר במשך השנים זממו ככל עת להשמיד ולהרוג את כל יהודי ארץ ישראל, ובכל פעם ניסו לחבל ולסייע בידי הערבים לגזול את הארץ מיד עם ישראל, התהפך לבם לעשות הסכמים עם ישראל ולעמוד לצידם וכנגדם של מבקשי רעתם, מחמת פחדם מאיראן וכיוצ"ב. [ודווקא תוכנית הגרעין של איראן וההסכם עם ארה"ב, שהיה נראה שהוא גורם רעה לעם ישראל, גרם לכך שמדינות רבות שונאי ישראל הוכרחו לעמוד לצד ישראל, וכן רבים אשר ניסו להזיק ולרדוף את היהודים, מיד הגיע מפלתם [כמו שלטון האחים המוסלמים במצרים ועוד].

מדינות אירופה שכל השנים הטיפו ליהודים להתחשב תוך כדי הסתכנות עם ה"פרא אדם" הערבי - הרב "מוסרם" בא בלבם, והיום הם עומדים אין אונים מול המוני פליטים אשר מציפים וחונקים אותם בכל רחבי אירופה.

אין צורך לפתוח את העינים, אלא רק לא לכוון סמרטוטים סביב העינים, בכדי לראות בעליל את הניסים לשני הכיוונים, אשר מתחזקים ומתחזקים בהשוואה לניסים שהיו אפילו לפני חמש שש שנים, מחד - הניסים בשמירה על היהודים שבארץ ישראל, שבמשך מאות, אם לא אלפי שנים, לא היו לעם ישראל כאלו ניסים, ומאידך הניסי ניסים במפלת או כניעת אויבינו, ומאן עבדי ניסי? קודשא בריך הוא (ברכות נ, א) המדריכנו על במות אויבינו וירם קרננו על כל שונאינו, המשגיח בעינא פקיאח על בני אהוביו בארץ נחלתו - ארץ אשר ה' אלוךך דורש אותה תמיד עיני ה' אלוךך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה.

נמצאנו למדים מאלינו ש"ארץ חיים ליושביה היא, טובה הארץ מאד מאד". ומלבד המצוה דאורייתא לעלות לארץ ישראל, ומלבד ההתעלות הרוחנית בתורה ויראת שמים לה זוכים בארץ ישראל, שב"ה בימינו היא מבצר התורה, הרי שכאשר יהודי שואל היכן כדאי לו לגור מבחינה בטחונית, התשובה היא "בארץ ישראל - ארץ החיים".

בברכת התורה, העורך

אף על פי שאינו הגון" (ברכות ז, א), שאין ההטבה מכח המעשים, אלא מחמת רחמי הקב"ה.

וענין זה קיים במיוחד אצל בעל יסורים, כמו שאמרו חז"ל (בראשית רבה פרשה טז) "רבי ברכיה אמר, אין הקב"ה מיחד שמו על בריה כשהוא חי אלא על בעלי יסורין". דהיינו שאצל בעל יסורין ישנה ההנהגה המיוחדת של למען שמי, שע"י היסורים הקב"ה מרחם עליו, ומיטיב לו כאב לבנו.

וממילא בפרט ביסורי ארץ ישראל ישנה ההנהגה הזו, בכל מה שאדם סובל בשביל לזכות לארץ ישראל, שמצטרפים כאן שני הענינים, עצם היסורים, ובפרט שהם בשביל להיות במקום בו אנו בנים להקב"ה, ממילא הוא מתרומם יותר בדרגה של "בנים אתם לה' אלוךיכם", והוא זוכה יותר ויותר ל"רחמים אין קץ" מאת הקב"ה.

כאשר האדם יודע למען איזו דרגה גבוהה הוא סובל את יסורי א"י - אינו מפחד

דבר זה צריך לגרום אצלנו חיזוק, גם כאשר ישנם יסורי ארץ ישראל. כאשר האדם יודע שהוא סובל את יסורי ארץ ישראל בשביל המדריגה הכי גבוהה - להתקרב אל הקב"ה עד שיזכה ל"כרחם אב על בניו", אין לו שום סיבה לפחד, כי אדם אינו מפחד מקשיים כאשר הוא יודע שהם לטובתו, כמו שכותב ר' ירוחם ממי, (דעת תורה ח"ד עמ' קכד): "החומד הארץ אין פחד נגד עיניו, כי מסוד הארץ הוא מסירת נפש ממש, גם ליהרג עליה. יהושע וכלב לא פחדו כלל, כלום לא עמד לפניהם, האמינו וגם בטחו כי ארץ חמדה היא, חמדו את הארץ ואין יפחדו!"

[ויסוד זה שאדם אינו מפחד מקשיים כאשר הוא יודע שהם לטובתו מתבאר ג"כ בדברי הגר"א, על מה שאמרו (ברכות ס, א) "משמועה רעה לא יירא, מה טעם? נכון לבו בטח בה" וביאר הגר"א (ביאורי אגדות שם) "שלא ירא, שיודע שהש"י הנכון והטוב לו". כלומר, שמכיון שיודע שהש"י עושה את הנכון והטוב לו - ממילא באופן טבעי אינו ירא מהצרות והקשיים].

ומן הענין להביא את דברי הגרא"א דסלר זצ"ל ("הגדה של פסח במשנתו של הרב דסלר" עמוד רט). "כמעט כל אשר יבא לתור את הארץ, נשאר אח"כ במקומו ולא יעלה לאה"ק. רק זה שעולה בלי חשבונות ושאלות, ועולה במס"י על מנת לסבול, הוא ניהו אשר יאחו באה"ק ולא ירפנה, הוא יעלה והוא ינחל".

חכמת סופרים

"כל גיא ינשא, ואיהו גימטריאות פרפראות לחכמה" (תיקוני זוהר תקון ע). ורוצה לומר דנאמר ביה "חכמת סופרים תסרח" - [סופרים מספר הגימטריאות], וזה "כל גיא" שהיה שפל מאד - "ינשא". (ביאור הגר"א שם דף קלט, ב).

בזכות ארץ ישראל - זוכים לבנים

בראשית (כח, יג-יד): והנה ה' נצב עליו... הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתנה ולזרעך, והיה זרעך כעפר הארץ וכו'. ופירש המלבי"ם: "בכמה מקומות הסמיך ברכת הזרע אל ברכת הארץ, כי שניהם מצרנים ותנאיים זה לזה, שהנטיעה הטובה לא תצלח לעשות פרי קודש רק בארץ נבחרת". וביבמות סד, א: "מקץ עשר שנים לשבת אברם בארץ כנען, ללמדך שאין ישיבת חו"ל עולה לו מן המניין". ופרש"י "דלמא משום עון חוצה לארץ הם עקורים". [ויעו"י ספר מנחת תודה ממרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א שאומר לאלו מחו"ל שלא נפקדו, שיעלו לא"י].

"ארץ ישראל" בגימטריא - "ויאמר להם פרו ורבו" [ומסיים: "ומלאו את הארץ"] (בראשית ט, א).

וכן: [וידגו] "לרב בקרב הארץ". [שיתרבו לאחר כניסתן לארץ ישראל. אדרת אליהו, פרשת ראה, יא, כו]. (בראשית מח, טז).

וכן "והרבך וברך פרי בטנך" [ומסיים: "על האדמה אשר נשבע לאבתך לתת לך". דהיינו ארץ ישראל] (דברים ז, יג).

וביאורו עפ"י הדברים דלהלן:

נבואות ה' לאחרית הימים

גאולה ותשובה - ב

בגליון הקודם הבאנו מדברי רבותינו שהגאולה בעתה אינה תלויה בתשובה, ובי' זכינו שנתלבנו ונתחדדו הדברים יותר בבי מדרשא, בין המכתבים קבלנו מכתב מאחד הקוראים, ובו הוא מביא ראיות בהם מבואר לכאורה לא כמו שכתבנו, ומכיון שראינו שהדברים אינם ברורים דים, וכן משום חשיבות הנושא, שהוא נוגע ביסוד האמונה בכך שה' לא עזב את עמו ישראל למרות חטאיהם, לכן נבאר כאן קצת יותר בהרחבה את הדברים משורשם עפ"י מה שלמדנו אותנו רבותינו שבכל הדורות, ועפ"י כל מה שנתחדד בעז"ה לאחר הגליון הקודם.

כאמור, מפני חשיבות הנושא, גדולי ישראל שבכל הדורות האריכו בזה, וראו צורך לבסס את אמונת ישראל בזמן הגלות, כאשר במבט שטחי היה אפשר להגיע ח"ו לטעות, שהקב"ה עזב את עמו ישראל ח"ו מפני חטאיהם, וזו היתה טעותם של הנוצרים כלשונו של הרמח"ל (דעת תבונות סי' לו) "דעת גויי הארץ האומרים, חטא ישראל, אין ישועתה לו באלקים סלה, ח"ו, "כסף נמאס" קראו להם. כי הקב"ה בחר בהם ונתן להם הבחירה בידם להיות צדיקים או רשעים, והם הרשיעו לעשות, ומנעו ממנו ית', כביכול, שיוכל להטיב עוד להם. ואורך הגלות מורה לכאורה על זה, ומפחיד הלבבות שאינם חזקים באמונה האמיתית". וזו היא ג"כ דעתם של בני ישמעאל אשר נלחמים כל הזמן על ארץ ישראל, משום שהם מבינים שכאן הוא המבחן מי היא האומה הנבחרת, והם ג"כ דואגים להזכיר בתיפלתם המאוסה את חטא העגל של עם ישראל, לומר עפ"י אמונתם התפלה שהקב"ה עזב את עמו ח"ו ובחר בהם עפ"ל, ולכן הוצרכו גדולי ישראל שבכל הדורות להאריך בענין זה, וכפי שהבאנו בגליון הקודם חלק מדבריהם על כך שהקב"ה לא עזב את עמו ישראל, ועל אף חטאיהם הוא ממשיך להשגיח עליהם, ומביא אותם לגאולה אף אם לא מגיע להם לפי מעשיהם, וכפי שמסיים הרמח"ל דבריו שם: "זאת נחמתנו בעניינו, כי לא על מעשינו יפקוד, ולא לזכותנו ימתין, או מחסרון מעשים יחליפנו ח"ו, אלא מפני השבועה אשר נשבע לאבותינו והברית אשר כרת. **הנה אפילו אם לא יהיה זכות בישראל - כשיגיע עת מועד, יום נסתם בלבו, הנה על כל פנים יושענו ודאי, כי אדון כל הוא, ויכול לעשות כן כשהוא רוצה**". את היסוד הזה טרחו כל רבותינו לבאר באריכות, לחזק את הלבבות באמונת ישראל האמיתית, ולהביא מפסוקי התורה והנביאים המפורשים, כי הקב"ה לא עזבנו ח"ו, ואף כאשר לדאבוננו עם ישראל סר מן הדרך, הקב"ה לא היפר בריתו עמנו, וגם מביא לגאולתנו אף אם איננו ראוים לכך מצד מעשינו.

ואמנם מיותר להדגיש שלא היתה כוונתם של כל גדולי הדורות, וגם לא של המאמר הנוכחי, להמעיט בכי הוא זה מגודל החיוב לעשות תשובה ולהתקרב לבוראנו, ואדרבה, **הדברים האלו מחייבים יותר את התשובה וההתקרבות לבוראנו**, בראותנו את גודל אהבתו אלינו יותר מאהבת האב לבניו. וכפי שהבאנו בנחלת ה' גליון 17 במדור "נבואות ה'" בשם הג"ר יחזקאל סרנא זצ"ל "...ונקטתם בפניכם. [ופירש"י] "תמקו בעצמיכם בבשתכם על הגמול הרע אשר גמלתם לפני ואני גומל לכם טובה". **ובסופו של דבר יוצאת מזה אהבה רבה מישראל להקב"ה, ובאים לידי תשובה שלמה, תשובה מאהבה**. עד שסוף הגאולה כבר היא מתוך אהבה גמורה מישראל להקב"ה והקב"ה לישראל". ("דליות יחזקאל", ח"ג עמוד רצה).

וגם בשביל הגאולה עצמה, ע"י התשובה - הגאולה תקדם לבא קודם זמנה, וכן כשמגיע הקץ האחרון שאז הקב"ה גואל את ישראל ללא תשובה, מ"מ הקב"ה מחייב את עם ישראל לעשות תשובה לאחר תחילת הגאולה, ואם לא יעשו מרצון, תהיה תשובתם מכפיה, וכפי שנביא להלן, אך כאמור בד בבד עם כך טרחו חכמינו לציין את נאמנותו של הקב"ה לעמו ישראל, שלא עזבנו למרות חטאינו, ולא יעזבנו לעולם.

וכפי האמור, ישנם שני שלבים, בשביל גאולת אחישנה נצרך תשובה, ועל כך אנו מוצאים פעמים רבות בפסוקים ובמדרשי חז"ל שהזהיר הקב"ה את עם ישראל שיחזרו בתשובה כדי שיגאלו, והיינו כדי שיגאלו בגאולת אחישנה. אמנם הבטיח הקב"ה, שגם אם עם ישראל לא יחזרו בתשובה, הוא יגאל אותם. ועוד הבטיח הקב"ה שלאחר תחילת הגאולה, יעשו ישראל תשובה, אם ברצון אם בהכרח.

ובגאולת מצרים מבואר בכמה מדרשים שנצרכה תשובת ישראל בשביל הגאולה, [ואע"פ שלא שבו כולם, מ"מ מספיק כנישתא חדא כמו שאמרו בזוהר חדש (פר' נח מ, א)] ושם באמת היתה גאולת אחישנה, וכמו שהבאנו בגליון הקודם מדברי הרמח"ל שכיון שגאולת מצרים היתה קודם הזמן, לכן מתו הרשעים. ואילו גאולת בית שני שהיתה בעתה באה למרות שלא חזרו ישראל בתשובה, כמ"ש הגר"א (שיר השירים ה, ד - ה) שאע"פ שכנסת ישראל לא רצתה לחזור בתשובה ואמרה פשטתי את כותנתי איככה אלבשנה וכו', מ"מ דודי שלח ידו מן החור, ורק לאחר תחילת הגאולה שבו בתשובה והבידלו את הנשים הנכריות [ומעשה המן ששבו כל עם ישראל בתשובה, היה לאחר תחילת הגאולה, כמבואר במגילה יג, א שהיתה פקידה כבר בזמן כורש, ואז התחילה הגאולה ועלו רבים לא"י (ויעוי' בדברי רש"י בתחילת עזרא שמבאר את כל הסדר)].

ובהקדמה זו מיושבות רוב הקושיות מהמקומות בהם מבואר שהגאולה תלויה בתשובה, שחלקם מדברים על גאולת אחישנה, וחלקם מדברים על התשובה שלאחר תחילת הגאולה - שגמר הגאולה תלוי בה, ומפני קוצר המקום נביא כאן את עיקרי הקושיות, ושאר הדברים יתיישבו מאליהם.

וכן במקומות רבים בדברי הנביאים מבואר שלאחר תחילת הגאולה ישובו עם ישראל בתשובה.

אם ח"ו לא יזכו - תתחיל הגאולה, ואח"כ תתקיים נבואת יחזקאל

שאלה: ביחזקאל כ' נאמר "חי אני... אם לא ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחמה שפוכה אמלוך עליכם וכו'", ומבואר שם שקודם שיהיה קיבוץ גלויות כבר יהיה הברירור ולא יגאלו כי אם אלו ששבו בתשובה.

תשובה: מבואר בדברי הגר"א, שפסוקים אלו מדברים לאחר שכבר התחיל הקיבוץ גלויות ללא תשובה, משום שהגיע הקץ האחרון, וכעת מגיעה החזרה בתשובה ע"י כפיה - בשביל להשלים את הגאולה. הדברים הובאו ב"אבן שלמה" (פרק יא סי' ט, בהגה"ה עפ"י דברי הגר"א בכמה מקומות): "...כי מתחילה תהיה פקידה בתשרי, ואם היו זוכים לאחישנה - היתה אז הגאולה בשלמות ואז היו יוצאים בעושר.

אך אם חלילה לא יזכו ותהיה בעתה... לא תהיה אז (- בתשרי) רק פקידה כמו שהיה בבית שני בימי כורש, ויתגלה משיח ויתכסה מהם עד ניסן, ואז יהיה להם חבלים וצרות גדולים כמו שהיה בגאולה הראשונה כשנתכסה מהם משה משך ו' חדשים (כמ"ש במדרש רבה שמות פ"ה) וכמ"ש תכבד העבודה על האנשים כו', וע"ז נאמר (יחזקאל כ) **אם לא ביד חזקה כו' ובחמה שפוכה אמלוך עליכם, ואח"כ יגאלו בנין ברחמים גדולים.**

גמר הגאולה תלוי בתשובה

שאלה: ביחזקאל (לו, לג - לד) נאמר: "כה אָמַר ה' אֱלֹהִים בְּיוֹם טְהַר אֶתְכֶם מִכָּל עֲוֹנוֹתֵיכֶם וְהוֹשַׁבְתִּי אֶת הָעָרִים וְנִבְנוּ הַחֲרֻבוֹת. וְהָאָרֶץ הַנְּשָׁמָה תַעֲבֹד תַּחַת אֲשֶׁר הִיְתָה שְׂמָמָה לְעֵינַי כָּל עֹבְרָה, הֲרֵי שָׁכַל זֶה יִהְיֶה רַק בְּיוֹם טְהוֹרֵי אַתְכֶם מִכָּל עֲוֹנוֹתֵיכֶם. וְכֵן מְבֹאֵר בְּמִדְרַשׁ (דְּבָרִים רַבָּה ג, יא) "אמר הקב"ה בעוה"ז היו הכל מתאוין לארץ ישראל ועל ידי עוונות גליתם ממנה, אבל לע"ל שאין לכם לא חטא ולא עון אני אטע אתכם בתוכה נטיעת שלוחה, מנין שנאמר "ונטעתים על אדמתם ולא ינתשו עוד מעל אדמתם". **תשובה:** המלבי"ם מבאר את הפסוקים ביחזקאל כך: "כה אמר ה' ביום טהרי. מודיע להם כי אחרי התשובה הגמורה וטהרת העוונות עד שלא ישאר רושם מהם כלל, כן לא ישאר שום רושם מחורבן הארץ". דהיינו

שני אופנים של "חזרה בתשובה"

שאלה: בפרשת נצבים מבואר שרק לאחר שיהיה "ושבת עד ה' אלוקד" מגיע השלב של "ושב ה' אלוקד את שבותך ושב וקבצך מכל העמים".

תשובה: בפרשה זו מבואר ג"כ שרק לאחר הגאולה יהיה התשובה, שהרי לאחר הפסוק הנ"ל של "ושב ה' אלוקד וכו'", נאמר "ומל ה' אלוקד את לבבך ואת לבב זרעך.. ואתה תשוב ושמעת בקול ה' אלוקד וכו'".

ומבאר פת שלישי להג"א - הג"ר יצחק אייזיק חבר זיע"א ("שיח יצחק", דרוש לשבת שובה אות זו), שהתשובה הראשונה עליה מדבר הכתוב, היא בגאולת אחישנה: "שאם ישראל ישובו מעצמם בלא אתערותא דלעילא תחילה, אז התשובה יקדם לגאולה, מאחר שעדיין לא הגיע זמנו האחרון, רק ישראל ממעשיהם הטובים ובתשובתם הגמורה יעוררו הגאולה למעלה".

והפעם השניה בה נאמרה חזרה בתשובה לאחר קיבוץ גלויות, היא "ממדרגה שניה, שהוא בעתה ח"ו כשלא יהיו זכאין.. ואז כשיגיע זמן, יקדם התעוררות הגאולה לתשובת ישראל מדרכיהם... ואז יצטרך הוא יתברך לעורר ישראל בתשובה ע"י יסורים גדולים וחבלי משיח וצירוף אחר צירוף, כמ"ש (זכריה יג ט) והבאתי את השלישית באש וצרפתיים כצרוף את הכסף, וכתוב (יחזקאל כ לא) וברותי מכם וכו', וכתוב (ישעיה ו יג) ועוד בה עשיריה ושב והיתה לבער וכו'.. והיינו כמו שאמרו רז"ל (סנהדרין צח). זכו אחישנה לא זכו בעיתה".

סדר הכתובים ביחזקאל ובירמיה

ובמקביל לפרשת התשובה הנ"ל - כך מפורש בסדר הכתובים ביחזקאל (לו - כב, כז) לכן אָמַר לְבִית יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים לֹא לְמַעַנְכֶם אָנִי עֹשֶׂה בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי אִם לְשֵׁם קִדְשִׁי... וְלִקְחַתִּי אֶתְכֶם מִן הַגּוֹיִם וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם מִכָּל הָאֲרָצוֹת וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל אֲדַמְתְּכֶם: ורק אח"כ נאמר: (כה) וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים... וְנָתַתִּי לָכֶם לֶב חֲדָשׁ... וְעִשְׂתִּיתִי אֶת אֲשֶׁר בְּחִקִּי תִלְכוּ וּמִשְׁפָּטִי תִשְׁמְרוּ וְעִשְׂתֶּם. ומסיים הכתוב שיזכרו שמה שנגאלו לא היה בזכותם אלא מחסדי ה': (לא) וּזְכַרְתֶּם אֶת דְּרָכֵיכֶם הָרְעִים וּמַעַלְלֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא טוֹבִים וְנִקְטַתֶּם בְּפִנְיֶיכֶם עַל עֲוֹנוֹתֵיכֶם וְעַל תּוֹעֲבוֹתֵיכֶם: (לב) לֹא לְמַעַנְכֶם אָנִי עֹשֶׂה נְאֻם ה' אֱלֹהִים יִנְדַע לָכֶם בּוֹשׁוּ וְהִפְלֵמוּ מִדְּרָכֵיכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל.

שהשלימות של הגאולה תלויה בתשובה. וכך מבואר מלשון המדרש שהובא בשאלה, שמדבר רק על כך שתהיה "נטיעה שלוה", ולא ינתשו עוד מעל אדמתם, הרי שרק בשביל המצב הזה צריך את התשובה [ועל כך הבטיח הקב"ה שיחזרו בתשובה ולא ינתשו עוד מעל אדמתם].

ומלבד זאת, את הפסוק ביחזקאל יש לבאר בפשוטו שאין כוונת הפסוק לבאר את סדר המאורעות, אלא לומר ששתי הדברים האלו יהיו באותו זמן (יומו של הקב"ה אלף שנה), ואדרבה בפסוקים קודם מבואר שהסדר הוא "והבאתי אתכם אל אדמתכם", ואח"כ "ועשיתי את אשר בחוקי תלכז". ומצאנו כ"ז (ויקרא ז, לז - לח): "זאת התורה לעלה למנחה.. אשר צנה ה' את משה בחר סיני ביום צאתו את בני ישראל להקריב את קרבניהם לה' במדבר סיני". ובוודאי אין כוונת הכתוב שם לומר שרק לאחר שצויה את בני ישראל, צויה ה' את משה, שהרי הסדר היה הפוך.

הסוגיא בסנהדרין

שאלה: בסנהדרין (צז, ב) מבואר שבין לר"א בין לר' יהושע צריך תשובה בשביל שתבא הגאולה, אלא שנחלקו אם צריך תשובה מרצון או שמספיקה תשובה מהכרח, וכן ביאר המהרש"א שם.

תשובה: בגליון הקודם הבאנו מדברי הרמב"ן ועוד ראשונים שביארו שלר' יהושע אין צריך תשובה כלל, ולר"א צריך תשובה מהכרח. ואמנם יש שמבארים בסוגיא שם (וביניהם המהרש"א הנ"ל) שלכ"ע צריך תשובה כנ"ל (וזה תלוי בגירסאות שם בגמ' יעו"ש), ולפי שיטתם הסוגיא הנ"ל מדברת על אחישנה [והמהרש"א עצמו כתב ביומא (פו, ב) שהגאולה תבא על כל פנים, והתשובה, מקרבת את הגאולה לבא קודם זמנה, ומוכרח

שהוא לומד בסוגיא בסנהדרין הנ"ל שמדובר על אחישנה]. וכדברים האלו אנו רואים בדברי הגר"א בשיר השירים (ב, ז פירוש ב) על הפסוק בשיר השירים השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ. ומבאר הגר"א שפסוק זה מזהיר שלא להקדים את הקץ קודם זמנו, ועל כך אומר הפסוק אם תעירו ואם תעוררו, כלומר: "אם תעירו - הוא למטה כאן, שיהיו מוכרחין לעשות תשובה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (סנהדרין צז, א) אני מעמיד להם מלך שגזרותיו קשות כהמן. ואם תעוררו-הוא למעלה לרחם עלינו (קודם הקץ), ומבקש שלא ידחק את הקץ, אלא עד שתחפץ האהבה מעצמה וכו'". הרי שהגמ' בסנהדרין מדברת במקרה שידחקו להביא את הגאולה קודם הזמן.

וכך מבואר ג"כ בדברי הגר"א בביאורו לתיקוני זוהר חדש (ג, ב מדפי הגר"א) שהביא את דברי הגמ' בסנהדרין כמקור לכך שקודם זמן הקץ, אין הגאולה באה בלא תשובה.

היוצא מדברי הגר"א שיש שני אפשרויות שצריך תשובה מהכרח. א. מה שאמרו בסנהדרין שהקב"ה מעמיד להם מלך קשה כהמן ועושין תשובה. שזה מדובר בקיבוץ גלויות שע"י משיח בן יוסף, כאשר דוחקים את הגאולה לבא קודם זמנה [- אחישנה]. (הגר"א בשה"ש ובתיקוני ז"ח).

ב. הכתוב ביחזקאל כ' "בחמה שפוכה אמלך עליכם.. וברותי מכם..". שזה מדובר לאחר שכבר התחיל הקיבוץ גלויות בקץ האחרון ללא תשובה - אזי כאשר השל"ת בא להשלים הגאולה, הוא מכריח את ישראל לעשות תשובה, ועושה בירור וצירוף. (הגר"א המובא באבן שלמה יא, ט בהגהה). ואמנם בקיבוץ גלויות שע"י משיח בן יוסף, כשהיא מגיעה "בעתה" - היא מגיעה גם ללא תשובה כלל, ואפילו ללא תשובה מהכרח.

כי רצו עבדיך את אבניה

היוזמה ההיסטורית לארגון מסע רבנים גדול לארץ ישראל.

בשנת תרמ"ט נשאו לבו לארגן עליה המונית של רבנים ובעלי בתים יראי השם, לבקר בארץ הקודש ולהתפלל במקומות הקדושים. באיגרת שהריץ לידידו בירושלים, רבי עקיבא יוסף שלזינגר, ביום שלישי פ' בא תרמ"ט, סיפר בהתפעמות כי "קרוב הדבר לידי גמר שא"ה אחרי חג הפסח תלך "פערגריגונס-שיף" (אניית תענוגות).. מעיר סאלאניקי (=במדינת יוון) לירושלים עיה"ק". הוא קיוה שהמסע יחולל מפנה במצב הכלכלי של הישוב בארצנו הקדושה, ובמיוחד יביא "תועלת גדול לאנשי ירושלים היושבים על התורה ועל העבודה, ולמסחר, ולכל הענינים". תוכניתו אף היתה "לדבר פה אל פה עם הבראון [=רוטשילד] מפרנקפורט לבקש מאתו שיהיה גם הוא בתוך הבאים... וכאשר יהיה שם לטובה, אז יוכל לבקש מאתו די והותר, ובפרט כי ייחס לבבו לחיבת הקודש...".

בהמשך האיגרת הוא כותב להגרע"י, שבתכניתו לפרסם חוברת הסברה לנוסעים, אשר תכלי פרטים וזרועות מענינות על המקומות הקדושים וכל מיני שכיות חתמה שיכולים לראות בארצנו הקדושה. החוברת תעטר בציוני מקורות ובלווי פתגמים משבחי ארצנו הקדושה. הוא מבקש מידידו לעזור לו בהכנת קונטרס זה "מאחר שכ"מ דר בעיה"ק ויודע המראה מקום יותר ממני... ומציע לשבץ בו גם איזה סיפורי מעשיות קטנים הקשורים בנושא, וישמעו רחוקים ויבואו לקול פלאות האלה".

קריאת הקודש להמוני ישראל

באותו זמן הוא הפיץ במדינתו קול קורא נלהב. "נדרשתי" כתב ברנה "לאשר שאלוני כבוד הנגיד היקר הנעלה המפורסם וכו' החבר ר' צבי שווארץ נ"י למלאות מבוקשו לשים עין השגחתי שיהיה בהכשר על צד היותר טוב. ושמועה טובה תדשן עצם, ברוך הטוב והמטיב, שהחיינו וקימנו לזמן הזה. ודמוע תדמע עיני בדמעות שלישי, בבכיה של שמחה, אשר בעה"ת נזכה לעלות לארץ הקדושה לנשק אבניה הטהורים, ארץ אשר ד' אלקיך דורש אותה תמיד עיני ה' אלקיך בה, ארץ אשר תורתנו הקדושה מהללה ומשבחה בכל מיני שבח ותהלה, וכל הנביאים וכתובים גמרא ומדרשים מספרים תהלות הארץ אשר נשבע ד' לאבותינו לתת לנו. וכי זוט מה שאמרו חז"ל הולוך ד' אמות בארץ ישראל מובטח לו שהוא בן עוה"ב... המכתב ממשיך בתיאור חשיבות המסע, ובקריאה "בית יעקב לכו ונלכה באור השם, קומו ונעלה ציון בית אלוקינו עיר קדשינו, תנו לכסף מוצא, כי אין מעצור לד' להושיע ולמלאות אמתחתינו כסף הוצאתנו אלף אלפים פעמים, ובטוח אני כי תבואו על החתום, כתבו ידכם להשם, כי מי לא ייחס לבבו להשי"ת בהשתוקקות נפשו לבוא לנשק עפר קודש אויר צח אוירא דא"י המחכים".

סוף דבר היה שמן השמים עיכבו להוציא לפועל את רעיון המסע לארץ ישראל, כי עוד לא איכשר דרא. רק יחידי סגולה מהרבנים שנרשמו למסע הגשימו את משאת נפשם באופן פרטי. עם כל זאת לא התעממו גחלי תשוקתו לארצנו הקדושה אף ליום אחד. ועיניו ולבו היו שם כל הימים, ואף המשיך לפעול למען ישוב ארץ הקודש כמסופר שם באריכות בספר הנ"ל.

בימים אלו אנו עומדים בתוך ימי השלושים לפטירתו של כ"ק גאב"ד ערלוי, הגאון הקדוש רבי יוחנן סופר זצוק"ל, אשר היה ידוע כלוחם על כל דבר שבקדושה, ובין היתר גם למען שמירת ארץ ישראל וקדושתה. בשיחותיו אפשר לראות רבות את חמימותו לענייני ארץ הקודש, כמו הדברים דלהלן: "בתוה"ק (ויקרא כו) ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים וגו', כל חו"ל נקראת ארץ אויביהם, ואף מלכויות של חסד וכד' כולם בכלל ארץ אויביהם, ולא תנוח דעתנו בארץ אחרת מלבד ארץ ישראל". (קונטרס דא"ח, שנה יא, גליון א, עמוד ו: דברים שדרש ביום א' דראש השנה תש"ס).

"בשנת תשכ"ז כאשר היה המלחמה עם מצרים, שלחו להודיע למלך ירדן שלא יתערב במלחמה זו, ואז מבטיחים לו שלא תיפול משערת ראשו ארצה, אולם השי"ת רצה שהמקומות הק' יחזרו לידי ישראל... וע"כ התערב מלך ירדן במלחמה ונעשה עי"ה האפשרות ללכת למקומות הק'.

ארץ הקודש עצמה משתוקקת שבני ישראל יבואו לדור בה, וכאשר אומרים (בברכת נישואין) שוש תשיש ותגל העקרה בקבוץ בניה לתוכה בשמחה.

ונה עתה באים הישמעאלים ונואי ישראל, צמאי דם, חיות טרף, ורוצים לגרש את בני ישראל מארץ ישראל, רבש"ע אתה נתת לנו את התוה"ק ובה כתוב שנתת לנו את הארץ, אין לנו את הזכות והכח לותר על מה שהשי"ת נתן לנו, אין אנו סומכים, רק על השי"ת שומר ישראל שיגן על עמו ישראל ויראנו ניסים ונפלאות וכו'. (קונטרס דא"ח, שנה יב, גליון א, עמוד ג"ן).

אהבתו לארץ הקודש עברה אצלו בירושה כפי שאנו רואים אצל זקנו הגה"ק ר' שמעון סופר בעל "התעוררות תשובה" (כמו שיובא להלן), ולמעלה בקודש מה"כתב סופר", והוא מה"חתם סופר" אשר היה ידוע בחיבתו וחמימותו למען ארץ הק' בהפלגה מיוחדת, (יעו"י בארוכה בגליון 19 וכן בגליון 3).

בשנת תשנ"ב יצא לאור הספר "ארץ ישראל במשנת החתם סופר" - ע"י הרה"ג רבי יעקב ווייס שליט"א מירושלים. "תוכו

רצוף אהבה, אמרות קודש, זיקוקין דנורא, אשר יצאו מפי מרן זצ"ל, אודות יקרת מעלות ארצנו הקדושה וזיו הדר קדושתה". ובראשו הובא מכתב ברכה מגאב"ד ערלוי, בו הוא כותב בתוך הדברים: "ע"ד הספר החדש, אשר נתת לבך לאסוף ולקבץ דברות קדושות ואמרות טהורות מתורתו של ק"ו מרן החת"ס זצ"ל שבבא ארצנו הקדושה. "הארץ אשר ה' אלוקיך דורש אותה תמיד, ועיני ה' אלוקיך בה, ארץ אשר תורתנו הקדושה מהללה ומשבחה בכל מיני שבח ותהילה" (מלשון ק"ו מרן בעל ההתעוררות תשובה זצ"ל בקול קורא משנת תרמ"ט, נדפס ב"האהל" חוברת י"ט).

לא לחינם בחר כ"ק הגאב"ד דערלוי להדגיש במרכז הדברים דווקא את הציטוט הזה מדברי זקנו הקדוש בעל "התעוררות תשובה" משנת תרמ"ט. - מאחורי ציטוט זה עומדת התרחשות גדולה וחשובה, אשר מראה את בעירת נפשו רוחו ונשמתו בשלהבת אש קודש לעלות ולחונן עפר ארצינו הקדושה, והרי היא מובאת בהרחבה בספר "רבי שמעון חסידא" (בפרק געגעויעו לארץ חמדה - עמ' קנט) שנתחבר ע"י הסופר הנודע הר"ר אהרן סורסקי שליט"א, (שזכה גם הוא להסכמה נלהבת מהגאב"ד דערלוי). ונביא כאן תורף הדברים בקצרה.